

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2021 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział III Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Małgorzata Janik-Białek

Protokolant: stażysta Patrycja Karda

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2021 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z wniosku **D. W.**

z udziałem **1) M. W. (1)**

2) (...) 1 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku

postanawia:

1. oddalić wniosek;
2. stwierdzić, iż wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSR Małgorzata Janik - Białek

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 19 marca 2021 roku

W dniu 21 maja 2020 roku D. W. złożył w tutejszym Sądzie wniosek o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. W. (2) zmarłej w dniu 14 czerwca 2013 roku w S., ostatnio stale zamieszkałej w S. oraz o przyjęcie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

W uzasadnieniu wniosku D. W. wskazał, że nie miał z siostrą dobrych relacji, kontaktowali się sporadycznie, od roku 2010 r. po śmierci ojca F. W. więzi się zerwały, nie znał spraw rodzinnych i finansowych siostry, nie widział o żadnych długach, pisma z dnia 11.10.2018 r. oraz z dnia 29.03.2019 r. i z dnia 12.04.2019 r. traktował jako nie dotyczące jego osoby, albowiem nie nabył żadnego spadku. Wnioskodawca wskazał ponadto, że gdyby miał wiedzę o konieczności składania jakichkolwiek pism do sądu w sprawie zmarłej siostry, uczyniłby to niezwłocznie. O konieczności załatwiania jakichkolwiek formalności wiedzę powziął dopiero w dniu 14 maja 2020 r., kiedy to niezwłocznie skonsultował sprawę z prawnikiem.

W odpowiedzi na wniosek (...) 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w K. wniósł o oddalenie wniosku i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. W ocenie uczestnika postępowania na spadkobiercy ciąży pewien stopień aktywności zarówno w ustaleniu tytułu do swego powołania jak również ustalenia składników masy spadkowej. Ustalenie zatem początku biegu terminu

zawitego z art 1019 § 2 k.c. w zw. z art. 88 § 2 k.c. winno nastąpić z chwilą, kiedy spadkobierca, który nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku, miał świadomość o tytule powołania do spadku. Uściślić przy tym należy, że brak takiej wiedzy występuje wtedy, gdy mimo podjęcia właściwych i możliwych działań zmierzających do ustalenia rzeczywistego stanu prawnego (tytułu powołania) wiedza ta nie została uzyskana (postanowienie SN z dnia 30.06.2005 r., IV CK 799/04, postanowienie TK z dnia 19.05.2016 r., Ts 176/15, postanowienie SN z dnia 18.03.2010 r., V CSK 337/09, postanowienie SN z dnia 01.12.2011 r., I CSK 85/11, postanowienie z dnia 05.07.2012 r., sygn. akt IV CSK 612/11). Obowiązek dochowania przez spadkobiercę aktywności wyraża się dochowaniem przez niego należytej staranności, który to miernik ma charakter ustawowy z art. 355 § 1 k.c. Zgodnie z nim dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17.05.2002 r. (I CKN 1180/99) wzorzec należytej staranności ma charakter obiektywny. Jego zastosowanie w praktyce polega najpierw na dokonaniu wyboru modelu, ustalającego optymalny w danych warunkach sposób postępowania, odpowiednio skonkretyzowanego i aprobowanego społecznie, a następnie na porównaniu zachowania się dłużnika z takim wzorcem postępowania. Mając na względzie, że ocena postępowania uczestników postępowania wymaga porównania ich do zachowania określonego wzorca, obierając ten wzorzec (optymalnego zachowania), należy uwzględnić nie tylko społecznie akceptowane zachowanie również te prawnie indyferentne, ale także całokształt instytucji prawnej spadkobrania, w szczególności wiedzy uczestników o tym, czy w niniejszym przypadku zachodzi dziedziczenie ustawowe czy testamentowe oraz stopnia pokrewieństwa spadkodawcy i spadkobierców. Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że wnioskodawca miał informację o tytule powołania do spadku, Wnioskodawca jednak ze względu na brak informacji o majątku spadkodawcy nie podejmował żadnych czynności mających na celu ustalenie masy spadku, jakie są aktywa i pasywa. Po otrzymaniu korespondencji, na którą powołuje się wnioskodawca, nie zachował on należytej staranności mającej na celu ustalenie aktywów i pasywów masy spadkowej, a co za tym idzie nie może powoływać się na istotny błąd, który spowodował niezłożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej M. W. (2). Dodatkowo wierzyciel skierował do wnioskodawcy w dniu 29.03.2019 r. pismo informujące o niespłaconym zobowiązaniu zmarłej, załączając wydany przeciwko niemu tytułu wykonawczy. Uznać zatem należy, iż od 2019 r. spadkobierca miał wiedzę o długi spadkowym i przeciwne twierdzenia nie polegają na prawdzie. W tym stanie rzeczy złożony wniosek o uchylenie się od skutków prawnych nie złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku z dnia 20.05.2020 r. jest spóźniony w świetle art. 88 k.c., zgodnie z którym uchylenie się od skutków prawnych swego oświadczenia wynosi rok. Niewątpliwie spadkobierca usiłuje się uchylić od ciężącego na nim zobowiązania, jednakże należy zaznaczyć, iż niezasadnym jest obciążanie wierzyciela skutkami nieprzestrzegania przez spadkobiercę obowiązujących przepisów.

Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie ustalił następujący stan faktyczny:

M. W. (2) zmarła w dniu 14 czerwca 2013 roku w S.. Przed śmiercią ostatnio stale zamieszkiwała w S.. W chwili śmierci była wdową, nie miała zstępnych. Rodzice M. W. (2) zmarli przed nią. M. W. (2) miała dwoje rodzeństwa- barta D. W. i siostrę M. W. (1).

Dowód:

- odpis skrócony aktu zgonu M. W. (2) k. 13 w
- odpis aktu urodzenia wnioskodawcy k. 14
- zeznania wnioskodawcy D. W. k. 47 oraz e-protokół rozprawy z dnia 9 marca 2021 r.

M. W. (2) zamieszkiwała z rodzicami w S. przy ul. (...). Wówczas D. W. miał sporadyczny kontakt z M. W. (2) kiedy przyjeżdżał do rodziców. Matka rodzeństwa zmarła w 2009 r., zaś ojciec w 2010 r. Po śmierci rodziców D. W. nie utrzymywał z siostrą kontaktów. Nie miał wiedzy o jej sytuacji finansowej. D. W. nie mieszkał z M. W. (2). O jej śmierci dowiedział się kilka dni po jej zgonie. D. W. nie złożył żadnego oświadczenia spadkowego odnośnie spadku po M. W. (2). Pod koniec 2018 r. oraz na początku 2019 r. D. W. otrzymał od (...) 1 (...) pisma, z których wynikało, że M. W.

(2) miała zadłużenia, lecz nie podjął w związku z tymi pismami żadnych działań uważając, że skoro nie otrzymał po siostrze żadnego spadku, to sprawa ta jego nie dotyczy.

Dowód:

- zeznania wnioskodawcy D. W. k. 47 oraz e-protokół rozprawy z dnia 9 marca 2021 r.

W dniu 29 marca 2019 r. roku Kancelaria (...) Spółka Komandytowa we W., w imieniu wierzyciela (...) 1 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K. skierowała do D. W. pismo informacyjne następującej treści :

„Szanowny Panie

uprzejmie informuję, iż Kancelaria (...) sp. k. we W. prowadzi windykację sądową na rzecz (...) 1 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K., który przekazał jej do prowadzenia dochodzenie roszczeń z tytułu umowy pożyczki nr (...) zawartej przez Panią W. M. (1) ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. F. S. z siedzibą w G..

Roszczenie (...) 1 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K. wynika z zasądzonemu prawomocnemu orzeczeniu oraz dalszych kosztów związanych z dochodzeniem roszczenia.

Pani W. M. (2) w dniu 14.06.2013 r. zmarła, wobec czego koniecznym stało się ustalenie osób, które nabyły po niej spadek. Z dotychczasowych ustaleń dokonanych przez Kancelarię wynika, że Pan, jako osoba należąca do kręgu spadkobierców ustawowych, odziedziczył dług z tytułu umowy numer (...), którą zawarła zmarła W. M. (2).

W następnej kolejności Kancelaria zamierza skierować wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej dłużniczce, wskazując we wniosku osoby pozostające w kręgu spadkobierców ustawowych. Jeśli jednak nie nabył Pan spadku, gdyż złożył Pan oświadczenie o odrzuceniu spadku, albo spadek odziedziczyła inna osoba lub osoby, prosimy o podanie tych informacji oraz ich udokumentowanie, gdyż spowoduje to wstrzymanie czynności mających na celu dochodzenie od Pana długu spadkowego.

Zaznaczam, że w braku testamentu krąg spadkobierców i kolejność powoływania ich do dziedziczenia regulowane są przepisami Kodeksu cywilnego (dalej jako „k.c.”) - dziedziczenie ustawowe. W pierwszej kolejności powołanymi do dziedziczenia są dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek (art. 931 § 1 k.c.). W braku następnych spadkodawcy powołanymi do spadku z ustawy są małżonek i rodzice, a jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku udział spadkowy przypada rodzeństwu lub jego 'zstępnym.

Nabycie spadku, oznacza wejście w ogół praw i obowiązków majątkowych spadkodawcy, nabywane są zarówno aktywa, jak też pasywa, zgodnie z zasadami przewidzianymi w art. 1031 k.c. Ponadto zaznaczam, że odpowiedzialność spadkobierców jest solidarna (do daty dokonania działu spadku), a więc każdy z następców prawnych odpowiada za całość zobowiązania, zaś spłata zobowiązania przez jednego z nich zwalnia z odpowiedzialności pozostałych.

Jednocześnie informuję, że aktualna wysokość dochodzonego w niniejszej sprawie zadłużenia wynosi na dzień 29.03.2019 r. 8.363,30 zł.

Na wskazaną kwotę składa się:

- należność wynikająca z zaległego, niespłaconego kapitału pożyczki - 1.038,22 zł
- odsetki za opóźnienie od powyższej należności, naliczane zgodnie z orzeczeniem - 5.801,53 zł
- należność wynikająca z innych składowych zadłużenia, w szczególności odsetek od umowy pożyczki i za opóźnienie na dzień pozwu – 77,37 zł

- odsetki za opóźnienie od powyższej należności, naliczane zgodnie z orzeczeniem — 110,57 zł
- koszty postępowania egzekucyjnego — 1.256,61 zł
- poniesione przez wierzyciela w toku prowadzonych działań windykacyjnych koszty ustalenia następców prawnych spadkodawcy oraz niezbędnych danych adresowych (co do których wierzycielowi przysługuje roszczenie o zwrot) — 79,00 zł

Informuję, że na każdym etapie postępowania istnieje możliwość złożenia reklamacji. Wszelkie reklamacje dotyczące zadłużenia bądź prowadzonych działań windykacyjnych proszę zgłaszać:

- telefonicznie pod numerami (71) 787 76 20 lub (71) 715 74 44 (koszt wg stawki operatora),
- pocztą elektroniczną na adres: (...)
- za pośrednictwem formularza na stronie: (...)
- listownie na adres: Kancelaria (...) sp. k., ul. (...),

(...)-(...) W..

Istnieje także możliwość zgłoszenia reklamacji osobiście podczas wizyty w siedzibie Kancelarii przy ul. (...) we W.. Czas udzielenia odpowiedzi na zgłoszoną reklamację wynosi 30 dni kalendarzowych od daty otrzymania reklamacji przez Kancelarię.”

W załączeniu do przedmiotowego pisma przesłano D. W. tytuł wykonawczy. Pismo to D. W. odebrał w dniu 2 kwietnia 2019 r.

Dowód:

-pismo z dnia z dnia 19 marca 2019 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru k. 39-40

Po otrzymaniu przedmiotowego pisma D. W. nie podjął żadnych czynności w celu ustalenia stanu majątku spadkowego po siostrze, jak również nie podjął żadnych czynności w celu złożenia jakiegokolwiek oświadczenia spadkowego.

Przed śmiercią M. W. (2) D. W. brał udział w postępowaniu spadkowym po zmarłych rodzicach. Był również stroną postępowania przed sądem w sprawie o zachówek po ojcu, jaką wytoczył siostrze M. W. (1).

Dowód:

- zeznania wnioskodawcy D. W. k. 47 oraz e-protokół rozprawy z dnia 9 marca 2021 r.

Wniosek D. W. o przyjęcie i zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. W. (2) zmarłej w dniu 14 czerwca 2013 roku w S., ostatnio stale zamieszkałej w S., wpłynął do Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie w dniu 21 maja 2020 roku.

Niesporne.

Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie zważył, co następuje:

Wniosek D. W. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku podlegał oddaleniu jako nieuzasadniony.

Wnioskodawca wnosił o przyjęcie i zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. W. (2) zmarłej w dniu 14 czerwca 2013 roku w S.,

ostatnio stale zamieszkałej w S. wskazując, że nie miał z siostrą dobrych relacji, kontaktowali się sporadycznie, od roku 2010 r. po śmierci ojca F. W. więzi się zerwały, nie znał spraw rodzinnych i finansowych siostry, nie widział o żadnych długach; pisma z dnia 11.10.2018 r. oraz z dnia 29.03.2019 r. i z dnia 12.04.2019 r. traktował jako nie dotyczące jego osoby albowiem nie nabył żadnego spadku. Wnioskodawca wskazał ponadto, że gdyby miał wiedzę o konieczności składania jakichkolwiek pism do sądu w sprawie zmarłej siostry, uczyniłby to niezwłocznie. O konieczności załatwienia jakichkolwiek formalności wiedzę powziął dopiero w dniu 14 maja 2020 r. kiedy to niezwłocznie skonsultował sprawę z prawnikiem.

Przepis art. 1019 § 1 k.c. stanowi, że jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Zgodnie z par. 2 tego przepisu spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd, o czym stanowi par. 3 tego przepisu.

Wniosek D. W. podlegał oddaleniu. Po pierwsze w ocenie Sądu wnioskodawca uchybił terminowi rocznemu z art. 88 § 2 k.c. w związku z art. 1019 § 1 k.c. do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Po drugie wnioskodawca nie wykazał (art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c.), aby działał pod wpływem błędu co do konieczności złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, jak również nie wykazał, by zachował należytą staranność w celu ustalenia aktywów i pasywów masy spadkowej, a co za tym idzie nie może powoływać się na istotny błąd, który spowodował niezłożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej M. W. (2).

M. W. (2) zmarła w dniu 14 czerwca 2013 roku w S.. Przed śmiercią ostatnio stale zamieszkiwała w S.. W chwili śmierci była wdową, nie miała zstępnych. Rodzice M. W. (2) zmarli przed nią. M. W. (2) miała dwoje rodzeństwa- barta D. W. i siostrę M. W. (1). Wobec zatem braku zstępnych, małżonka i rodziców spadkodawczyni, Wnioskodawca – jako brat spadkodawczyni – należy z mocy przepisu art. 932 § 4 k.c. do osób, które powołane są do spadku po niej.

Zgodnie z przepisem art. 1015 par. 1 i 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku, tj. 14 czerwca 2014 roku, oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Stosownie natomiast do treści przepisu art. 1016 k.c. jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Pod pojęciem dowiedzenie się o tytule powołania, które otwiera termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, należy rozumieć powzięcie wiedzy o stanie faktycznym, z którego wynika powołanie spadkobiercy do spadku. Podstawowymi elementami tego stanu są: powzięcie przez spadkobiercę wiadomości o śmierci spadkodawcy i pozytywna wiadomość o faktach, z których wynika jego powołanie do spadku np. wiedza o stosunku rodzinnym między spadkodawcą a spadkobiercą, która uzasadnia powołanie go do spadku lub wiedza o treści testamentu, z którego takie powołanie wynika. Przy dziedziczeniu ustawowym termin dla spadkobiercy ustawowego rozpoczyna bieg najwcześniej w dniu, w którym dowiedział się o śmierci spadkodawcy, jeśli już wtedy wiedział o stosunku pokrewieństwa łączącym go ze spadkodawcą, a uzasadniającym jego powołanie do dziedziczenia w pierwszej kolejności po nim. Dla spadkobiercy powołanego do dziedziczenia w dalszej kolejności termin z art.

1015 § 1 k.c. zaczyna biec od chwili, w której dowiedział się, że osoby dochodzące do spadku przed nim (silniej powołane) nie chcą lub nie mogą dziedziczyć, np. spadek odrzuciły, zostały uznane za niegodne, wydziedziczone w testamencie lub wykluczone od dziedziczenia w testamencie negatywnym, a także przed śmiercią spadkodawcy zrzekły się dziedziczenia po nim (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12, L.).

Do biegu tego terminu znajdują zastosowanie art. 110–115 k.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12, L.), a termin ten jest zachowany dla spadkobiercy, który przed jego upływem wystąpił ze stosownym wnioskiem do sądu, nawet jeżeli oświadczenie o przyjęciu albo odrzuceniu spadku zostało odebrane już po upływie tego terminu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 grudnia 2012 r., I ACA 1214/12, L.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 1991 r., III CZP 75/90, OSN 1991, Nr 5–6, poz. 68).

Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu albo odrzuceniu spadku jest terminem zawitym prawa materialnego do wykonania prawa kształtującego, z którego upływem ustawa wiąże wygaśnięcie uprawnień do dokonania takiej czynności. Jego upływ jest uwzględniany przez sąd z urzędu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2012 r., I CSK 414/11, L.; z dnia 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12, L. oraz uzasadnienie postanowienia z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 89/12, L.). Ponadto, poza przypadkiem uchylenia się od skutków oświadczenia o przyjęciu albo odrzuceniu spadku na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli, przedłużenie omawianego terminu jest wykluczone. Nie podlega on również przywróceniu. Takie rozwiązanie legislacyjne wynika z dążenia ustawodawcy do względnie szybkiego stabilizowania sytuacji prawnej powstałej w wyniku spadkobrania.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że dla wnioskodawcy – jako brata spadkodawczyni, mającego wiedzę o swoim stosunku pokrewieństwa wobec spadkodawczyni oraz o braku małżonka, zstępnych i rodziców spadkodawczyni – termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku rozpoczął się od dnia, w którym dowiedział się o śmierci siostry, tj. kilka dni po dniu 14 czerwca 2014 roku. W tym czasie bowiem miał on wiedzę o tym, że jako brat, należy do kręgu spadkobierców ustawowych po siostrze. Termin ten upłynął zatem najpóźniej kilka dni po dniu 14 grudnia 2015 roku. W powyższym terminie wnioskodawca oświadczenia spadkowego nie złożył. Wniosek w tym zakresie, połączony z wnioskiem o zatwierdzenie uchylenia się od skutków niezłożenia oświadczenia spadkowego w terminie, wpłynął do tutejszego sądu dopiero w dniu 21 maja 2020 r.

Uchybienie terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku może stanowić podstawę do uchylenia się od skutków prawnych w trybie przepisu art. 1019 k.c.

Przepis art. 1019 k.c. nakazuje do wad w postaci błędu i groźby stosować przepisy o wadach oświadczenia woli ze zmianami, które wynikają w brzmieniu tego przepisu. Pierwsza z nich polega na wprowadzeniu szczególnej sądowej formy uchylenia się od skutków oświadczenia woli (art. 1019 § 1 pkt 1 k.c.), a druga na tym, że spadkobierca uchylający się od skutków wadliwego oświadczenia woli obowiązany jest wraz z uchyleniem się złożyć nowe oświadczenie w sprawie przyjęcia bądź odrzucenia spadku (art. 1019 § 1 pkt 2 k.c.). Ponadto, uchylenie takie powinno być zatwierdzone przez sąd.

Zgodnie z przepisem art. 84 § 1 i 2 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej (par. 1). Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) (par. 2). Zgodnie natomiast z treścią przepisu art. 88 § 2 k.c. uprawnienie do uchylenia się wygasa: w razie błędu – z upływem roku od jego wykrycia, a w razie groźby – z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał.

Spadkobierca może zatem uchylić się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonego pod wpływem błędu, jak również i od skutków prawnych uchybienia terminowi do złożenia takiego oświadczenia, jeżeli błąd dotyczył treści oświadczenia i był istotny (art. 84 § 1 zd. 1 k.c. oraz art. 84 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 § 1 k.c.). Na gruncie przepisu art. 84 k.c. nie ma przeszkód do uznania za błąd prawnie doniosły nie tylko błędu co

do faktów, ale i błędu co do prawa, jeżeli dotyczy on treści czynności prawnej i jest istotny. Skutki przyjęcia spadku nie zamykają się wyłącznie w sferze prawnej spadkobiercy, lecz oddziałują silnie na stosunki prawne wielu innych osób. Względem na to przemawia za uzależnieniem prawnej doniosłości błędu w zakresie zastosowania art. 1019 k.c. nie tylko od tego, aby dotyczył on treści przyjęcia spadku i był istotny, ale i od tego, aby nie stanowił następstwa niedołożenia należytej staranności przez spadkobiercę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 171/2012, L..pl nr (...)).

Możliwość uchylenia się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia woli została ograniczona rocznym terminem zawitym, który rozpoczyna bieg w chwili wykrycia błędu albo ustania stanu obawy wywołanego groźbą. O wykryciu błędu przesądza poznanie rzeczywistości, dowiedzenie się, jaki jest stan rzeczywisty co do danej okoliczności, która wpłynęła na treść czynności prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III CSK 60/16, L.). O wykryciu błędu można mówić w każdej takiej sytuacji faktycznej, która decyduje o zaistnieniu stanu, w którym każda, racjonalnie postępująca i należycie dbająca o swoje interesy osoba zdałaby sobie sprawę, że składając oświadczenie woli działała rzeczywiście pod wpływem błędu. W doktrynie podkreśla się, że według literalnego brzmienia przepisu, jedynie powzięcie wiedzy, a nie możliwość powzięcia wiedzy o błędzie jest zdarzeniem prawnym skutkującym początkiem biegu terminu zawitego. Komentatorzy zaznaczają jednak, że wąska, literalna wykładnia przepisu oznaczałaby, że osoba, która ze względu na swoją niestaranność nie zauważyła błędu, mimo że rozsądna osoba na jej miejscu powinna była go zauważyć, dzięki swej niestaranności dysponowałaby dłuższym okresem na uchylenie się od skutków oświadczenia woli (patrz k.c. pod red. Osajda, 2015, wyd. 12) (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 sierpnia 20156 roku, I ACa 309/15). W wyroku z dnia 6 czerwca 2003 roku (IV CK 274/02, opubl. Lex nr 146440) Sąd Najwyższy stwierdził, że wykrycie błędu jest to chwila powzięcia uzasadnionego podejrzenia wystąpienia istotnego błędu oraz, że termin wynikający z art. 88 § 2 k.c. nie może być przedłużany z powodu beczynności osoby składającej oświadczenie woli.

W postanowieniu z dnia 15 marca 2018 roku (III CZP 110/17) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie z powodu błędu lub groźby oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz oświadczenie o odrzuceniu spadku powinny być złożone przed sądem, przy czym oświadczenia te nie są elementem formalnym wniosku o wszczęcie postępowania o uchylenie się od skutków prawnych braku oświadczenia o odrzuceniu spadku uregulowanego w art. 690 KPC, lecz jedną z przesłanek materialno - prawnych, których spełnienie decyduje o ich skuteczności w ramach postępowania sądowego o zatwierdzenie uchylenia się od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Oba oświadczenia mają charakter materialno - prawny i dlatego przewidziany w art. 1019 § 2 KC w zw. z art. 88 § 2 KC termin zawity jest zachowany, jeżeli przed jego upływem oświadczenia te zostaną odebrane przez sąd - stosownie do art. 1018 § 3 KC - do protokołu sądowego, względnie sąd poświadczy urzędowo podpis spadkodawcy na jego piśmie zawierającym oświadczenia. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że „konstrukcja art. 1019 § 1 i 2 KC nie daje podstaw do przyjęcia, że do zachowania terminu zawitego wystarczające jest wniesienie sprawy do sądu (tak jak np. w odniesieniu do terminu przewidzianego dla dochodzenia roszczenia ze skargi pauliańskiej - art. 534 KC w zw. z art. 531 § 1 KC, czy roszczenia posesoryjnego - art. 344 § 2 KC). Przepisy regulujące uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku przed sądem modyfikują zasadę wyrażoną w art. 88 § 1 KC, iż uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia albo jego braku z powodu wskazanych w tym przepisie wad oświadczenia woli ma być złożone osobie, do której adresowane było wadliwe oświadczenie woli albo miało być złożone. Jakkolwiek, przyjmuje się, że pozew może być traktowany jako pismo zawierające oświadczenie o uchyleniu się od skutków wadliwego oświadczenia, ale w takim przypadku do zaistnienia skutku prawnego konieczne jest doręczenie odpisu pozwu pozwanemu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1967 r., I CR 563/66, OSNCP 1967 nr 12, poz. 227 oraz uzasadnienie wyroku z dnia 26 listopada 1964 r., I CR 293/64, OSNCP 1965, poz. 213). Z art. 1019 § 1 i 2 KC w zw. z art. 88 § 2 KC nie wynika, iż termin zawity zostaje zachowany już w razie wniesienia wniosku o wszczęcie postępowania o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Instytucja uchylenia się od skutków prawnych braku oświadczenia o odrzuceniu spadku jest sformalizowana, bowiem oprócz konieczności zachowania szczególnej formy (złożenie do protokołu sądowego albo poświadczenie przez sąd podpisu spadkodawcy na piśmie zawierającym oświadczenie o uchyleniu się), spadkobierca powinien jednocześnie także przed sądem oświadczyć, czy

spadek przyjmuje, czy też go odrzuca (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2007 r., III CZP 53/07, OSNC nr 7 - 8, poz. 78). Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku musi zawierać elementy określone w art. 641 § 1 i 2 KPC. Podkreślenia wymaga, iż również w art. 690 § 1 KPC ustawodawca posługuje się formą czasownika dokonanego - „w razie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku...”, która odpowiada sformułowaniu zawartemu w art. 1019 § 1 pkt 1 i 2 KC, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem”.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że wnioskodawca, na którym stosownie do treści przepisu art. 6 k.c., spoczywał ciężar dowodu w zakresie dochowania terminu na złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, nie wykazał, aby dochował rocznego terminu od wykrycia błędu – art. 1019 § 1 k.c. w związku z art. 88 § 2 k.c.

Materiał dowodowy zaoficerowany przez wnioskodawcę i uczestnika postępowania dał podstawy do ustalenia, że okoliczności uzasadniające powzięcie przez wnioskodawcę uzasadnionego podejrzenia wystąpienia istotnego błędu co do niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po M. W. (2) zaistniały już w 2018 roku, a najpóźniej po doręczeniu wnioskodawcy pisma wierzyciela z dnia 29 marca 2019 r., czyli w dniu 2 kwietnia 2019 roku. W piśmie tym wierzyciel wskazał wprost na fakt, że posiada wobec M. W. (2) wierzytelność z tytułu umowy pożyczki oraz że ze względu na fakt, że W. M. (2) w dniu 14.06.2013 r. zmarła, koniecznym stało się ustalenie osób, które nabyły po niej spadek, a także, że z dotychczasowych ustaleń dokonanych przez Kancelarię wynika, że wnioskodawca, jako osoba należąca do kręgu spadkobierców ustawowych, odziedziczył dług z tytułu umowy numer (...), którą zawarła zmarła W. M. (2). Poinformowano nadto Wnioskodawcę, że Kancelaria zamierza skierować wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej dłużniczce, wskazując we wniosku osoby pozostające w kręgu spadkobierców ustawowych wskazując, że jeśli jednak nie nabył on spadku, gdyż złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku, albo spadek odziedziczyła inna osoba lub osoby, prosi się o podanie tych informacji oraz ich udokumentowanie, gdyż spowoduje to wstrzymanie czynności mających na celu dochodzenie od niego długu spadkowego. Zaznaczono również, że w braku testamentu krąg spadkobierców i kolejność powoływania ich do dziedziczenia regulowane są przepisami Kodeksu cywilnego (dalej jako „k.c.”) - dziedziczenie ustawowe. W pierwszej kolejności powołanymi do dziedziczenia są dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek (art. 931 § 1 k.c.). W braku zstępnych spadkodawcy powołanymi do spadku z ustawy są małżonek i rodzice, a jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku udział spadkowy przypada rodzeństwu lub jego zstępny. Wyjaśniono też, że nabycie spadku oznacza wejście w ogół praw i obowiązków majątkowych spadkodawcy, nabywane są zarówno aktywa, jak też pasywa, zgodnie z zasadami przewidzianymi w art. 1031 k.c. Ponadto zaznaczono, że odpowiedzialność spadkobierców jest solidarna (do daty dokonania działu spadku), a więc każdy z następców prawnych odpowiada za całość zobowiązania, zaś spłata zobowiązania przez jednego z nich zwalnia z odpowiedzialności pozostałych. Jednocześnie poinformowano Wnioskodawcę, że aktualna wysokość dochodzonego w niniejszej sprawie zadłużenia wynosi na dzień 29.03.2019 r. 8.363,30 zł.

Z zeznań Wnioskodawcy wynika, iż pisma od (...) 1 (...), w treści których wskazywano na zadłużenie zmarłej M. W. (2) oraz roszczenie wobec niego jako jej spadkobiercy, otrzymał również pod koniec 2018 r. Wnioskodawca zeznał wprost, że po ich otrzymaniu nie podjął żadnych czynności w celu ustalenia stanu masy spadkowej po zmarłej siostrze jak i w celu ustalenia, czy powinien złożyć oświadczenie spadkowe. Twierdził on bowiem, że skoro nie otrzymał po siostrze żadnego spadku, to sprawa ta go nie dotyczy.

W ocenie Sądu każda racjonalnie postępująca i należycie dbająca o swoje interesy osoba, po otrzymaniu przedmiotowych pism powzięłaby uzasadnione podejrzenie, że nie składając oświadczenia o odrzuceniu spadku działała pod wpływem błędu co do obowiązku jego złożenia. Takie zaś podejrzenie spełnia przesłanki do uznania, że nastąpiło wykrycie błędu skutkujące otwarciem biegu rocznego terminu do złożenia wniosku o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych uchybienia terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Zwłaszcza w sytuacji, gdy, jak wynika z zeznań wnioskodawcy, brał on już wcześniej udział w postępowaniu spadkowym po rodzicach, jak też i w postępowaniu sądowym o zachówek po ojcu, które zainicjował przeciwko swojej drugiej siostrze M. W. (1). W takiej sytuacji twierdzenia wnioskodawcy co do tego, że nie miał on świadomości, że winien złożyć oświadczenie spadkowe, nie zasługują na wiarę w świetle zasad doświadczenia życiowego. Wiedza o tym, że w

przypadku braku dzieci, małżonka i rodziców spadkodawcy dziedziczy jego rodzeństwo jest na tyle powszechna, że również i wnioskodawca nie powinien mieć wątpliwości w tym zakresie.

W ocenie Sądu zatem wnioskodawca posiadał informacje niezbędne do wykrycia błędu dotyczącego konieczności złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po siostrze najpóźniej w dniu 2 kwietnia 2019 r., a beczynność w zakresie ich weryfikacji nie może uzasadniać przyjęcia, że wykrycie błędu w tym zakresie nastąpiło dopiero po doręczeniu mu odpisu wniosku w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku tj. 14 maja 2020 r. Roczny termin do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie rozpoczął bieg w dniu 2 kwietnia 2019 r. i upłynął w dniu 2 kwietnia 2020 r. Samo złożenie wniosku do tutejszego Sądu nastąpiło w dniu 21 maja 2020 roku, a zatem po upływie terminu z art. 88 § 2 k.c., nie mówiąc już o tym, że również oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie zostało złożone z uchybieniem terminu z art. 88 § 2 k.c, albowiem dopiero w dniu 9 marca 2021 r.

Roczny termin na złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku na podstawie art. 1019 § 1 k.c. w związku z art. 88 § 2 k.c. ma charakter terminu prawa materialnego co oznacza, że nie podlega on przedłużeniu, czy też przywróceniu, a po jego bezskutecznym upływie, następuje definitywna utrata uprawnienia do skutecznego złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem błędu.

Mając na uwadze, że uprawnienie wnioskodawcy do skutecznego złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych uchybienia terminowi do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku wygasło na skutek uchybienia terminowi z art. 88 § 2 k.c., wniosek należało oddalić, o czym orzeczono w punkcie I sentencji postanowienia.

Niezależnie od powyższego zdaniem Sądu orzekającego wnioskodawca nie wykazał (art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c.), aby działał pod wpływem błędu (art. 84 k.c.) co do stanu spadku i istnienia długów zmarłej siostry. Uzależnienie prawnej doniosłości błędu w zakresie zastosowania art. 1019 k.c. zależy nie tylko od tego, aby błąd dotyczył treści przyjęcia spadku i był istotny, ale i od tego, aby nie stanowił następstwa niedołożenia należytej staranności przez spadkobiercę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2016 r., III CSK 210/15). Okoliczności niniejszej sprawy w ocenie Sądu świadczą o niedołożeniu należytej staranności przez wnioskodawcę po otrzymaniu pism od wierzyciela domagającego się od niego zaspokojenia długów spadkodawczyni. W ocenie Sądu już po śmierci siostry, a najpóźniej niezwłocznie po otrzymaniu przedmiotowych pism wnioskodawca powinien we własnym interesie dochować należytej staranności i dowiedzieć się we własnym zakresie jaki ma termin na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku i od kiedy ten termin rozpoczyna bieg, a także o stanie majątku spadkowego i istnieniu ewentualnych długów. Jest to minimalna staranność, jakiej można oczekiwać od każdego przeciętnego człowieka, w tym także od wnioskodawcy. Również w konsekwencji dalej powinien wnioskodawca, skoro powziął wiedzę o konieczności złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz istnieniu długu spadkowego (vide treści pisma wierzyciela z dnia 29 marca 2019 r.), wykazać się należyłą starannością i złożyć niezwłocznie oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie, zachowując w tym przedmiocie roczny termin, który upłynął w dniu 2 kwietnia 2020 r., a nie czekać ze złożeniem wniosku do Sądu do dnia 21 maja 2020 r.

Dodatkowo wskazać należy, że stosowanie do wad oświadczeń spadkowych ogólnych przepisów o wadach oświadczeń woli oznacza, że błąd musi dotyczyć treści czynności prawnej oraz że musi być istotny (art. 84 § 1 i 2 k.c.). Błąd dotyczący treści oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku to między innymi błąd co do osoby spadkodawcy, tytułu powołania lub przedmiotu spadku. W tym ostatnim przypadku chodzi o brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego z tym zastrzeżeniem, że błąd nie może być wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy. W ocenie Sądu brak wiedzy co do treści przepisów prawa nie należy do kategorii błędów dotyczących treści czynności prawnej. Nieznajomość prawa nie należy do błędów, na jakie można się skutecznie powoływać, wnosząc o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia spadkowego w terminie (por. Komentarz do Kodeksu cywilnego, księga czwarta- spadki, pod redakcją Elżbiety Skowrońskiej- Bocian, wydanie czwarte, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2011, s. 247 - 248). Jest to typowa sytuacja, do której można odnieść łacińską

maksymę ignorantia iuris nocet (łac. nieznajomość prawa szkodzi). Jest to jedna z podstawowych zasad prawa, wywodząca się z prawa rzymskiego. Zgodnie z nią nie można zasłaniać się nieznajomością normy prawnej. Nikt nie może podnosić, iż zachował się niezgodnie z normą dlatego, że nie wiedział o jej istnieniu lub nie znał jej treści.

Powyższe okoliczności również zadecydowały o oddaleniu wniosku z powodu niewykazania działania przez wnioskodawcę pod wpływem błędu w rozumieniu art. 84 k.c.

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych przez wnioskodawcę i uczestnika postępowania, co do prawdziwości i wiarygodności których nie powziął zastrzeżeń oraz w oparciu o zeznania wnioskodawcy w charakterze strony, które Sąd uznał za wiarygodne, poza oświadczeniem wnioskodawcy o przekonaniu, że skoro nie otrzymał spadku, to sprawa zadłużeń spadkodawczyni go nie dotyczy.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie 2 postanowienia na podstawie przepisu art. 520 k.p.c. § 1 i 3 k.p.c. Zgodnie z przepisem art. 520 § 1 k.p.c. każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

W powołaniu powyższej argumentacji orzeczono jak w sentencji postanowienia.

SSR Małgorzata Janik - Białek

ZARZĄDZENIE

- 1.Odnotować w kontrolce terminowe sporządzenie uzasadnienia.
- 2.Odpis postanowienia wraz z odpisem uzasadnienia doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy.
- 3.Akta przedłożyć do postępowania międzyinstancyjnego z apelacją lub za 30 dni z epo.
- 4.Po uprawomocnieniu się postanowienia akta sprawy dołączyć do akt o sygn. III Ns 44/20.

SSR Małgorzata Janik - Białek

S., dnia 07 kwietnia 2021 roku